

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. III. De Propositione hæreticâ, erroneâ, malè sonante & similibus,
quomodo distinguantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

includit formidinem, seu dubium, ergo si dubitans de rebus Fidei sit hæreticus, erit etiam talis, qui actum probabilem circa res Fidei elicit. At sane, hoc nullo modo videtur admittendum, certum namque videtur, eum, qui Fidei humanam aliquem Fidei articulum credit, non incidere in hæresim, cum tamen in actu solum probabili sit aliqua formido, saltem radicalis, ut in Logica dixi, Disp. 50. Sectione primâ. Nisi ergo quis ita de rebus Fidei sit dubius, ut iudicet eas non esse dignas firmiore Fide, non potest cenferi hæreticus.

SECTIO TERTIA.

De propositione hæreticâ, erroneâ, malè sonante, & similibus, quomodo distinguantur.

I. VARIÆ à Theologis recensentur propositiones, quas damnabiles appellant: Hæretica, Erronea, sapiens hæresim, piarum aurium offensiva, temeraria, scandalosa, injuriosa, blasphemata: quæ omnes sigillatim sunt discutienda, & quæ unaquæque censurâ digna sit declarandum.

II. Prima ergo inter has propositiones est hæretica: circa quam notandum, latius patere propositionem hæreticam, quam peccatum hæresis, hoc liquidem præter propositionem Fidei contrariam includit actum voluntatis, nempe pertinaciam, seu voluntatem obstinatè & contumaciter resistendi Ecclesiæ, & suum iudicium illius iudicio anteponendi: propositio verò hæretica illa est, quæ opponitur alicui veritati Fidei, à quoocunque demum, & quacunque ratione ac modo intentioneque proferatur, aut exaratur; ac proinde hæretica censetur sine ullo respectu ad loquentem, vel scribentem, de quo plura infra, numero quarto. Sicut è contra ut propositio aliqua sit de Fide, non requiritur ut actu ex Fide proferatur, seu animo obtemperandi Ecclesiæ, sed ut sit de Fide, sufficit quòd sit à Deo revelata, hinc enim habet quòd digna sit quæ firmissimè credatur. Ad propositionem etiam hæreticam parum refert à quo proferatur, sive ab eo qui Fidem aliquando susceperat, sive à Judæo, sive pagano, sed solum spectandum est utrum sit doctrinæ à Deo revelatæ contraria.

III. Secunda propositio damnabilis, seu quæ meretur censuram, est erronea: circa quam notandum, licet error late sumptus, cuiusque propositioni falsæ conveniat; sicut tamen in Philosophiâ non qualibet propositio falsa censetur erronea, sed illa tantum, quæ est contra veritatem certissimam, contra axioma scilicet aliquod à Philosophis omnibus veluti oraculum quoddam acceptatum: eodem modo in Theologiâ non quævis propositio, quamvis falsa, est erronea, sed illa solummodo, quæ est contra veritatem in Theologiâ certissimam, & ut talem à Theologis admissam. Propositio verò erronea distinguitur ab hæreticâ, & censuram meretur hac inferiorem, nec Theologorum iudicio ad propositionis hæreticæ gravitatem pertingit.

IV. In quo autem hæc hæreticam inter & erroneam propositionem differentia sita sit, non ita constat inter Theologos: quod enim nonnulli eò rem deducunt, quasi propositio hæretica illa sit, quæ cum pertinaciâ defenditur, non sic erronea; hoc

rejectum est supra, numero secundo, ubi diximus pertinaciam non esse de conceptu propositionis hæreticæ, sed hanc in eo præcisè consistere, quòd sit propositio veritati alicui à Deo revelatæ opposita, & in illo eam dixi à peccato hæresis distingui, quòd hoc actum voluntatis includat pertinaciter resistendi Ecclesiæ, propositio vero hæretica spectet ad solum intellectum, & in difformitate actus cum objecto revelato. Hinc Pius Quintus, & Gregorius Decimus-tertius in Bullâ contra Michaëlem Baium differentiam in ipsius propositionibus invenerunt inter hæreticas & erroneas, cum tamen Baius non fuerit contumax, nec cum pertinaciâ resistit Ecclesiæ, neque unquam habitus sit hæreticus. Aliunde ergo quærenda est hæc differentia.

Variis itaque omisiss, quæ hinc confusissimè congeruntur, propositio erronea illa est, quæ non directè & immediatè veritati Fidei opponitur, seu quæ directè negat veritatem, quæ non est Fidei, sed conclusionis tantum Theologicæ. Ratio est, quia huiusmodi propositio non est hæretica, cum id quod negat non sit revelatum, sed ex unâ propositione revelatâ, & alterâ naturali evidente deductum. Dixi id quod negat esse deductum ex unâ propositione de Fide, & alterâ evidente naturali, si enim utraque præmissa, ex qua deducitur sit de Fide, etsi, ut supra diximus, conclusio qua talis, non sit actus Fidei, cum habeatur per discursum, objectum tamen est de Fide, seu revelatum, & consequenter qui illud negaret esset hæreticus. Quamvis ergo qui talem veritatem negat, non sit hæreticus, aliquam tamen meretur censuram hæresi inferiorem, nec aptior ei à Theologis applicari posse videtur, quam ut appelletur propositio erronea.

Sequitur propositio sapiens hæresim, seu, ut eam aliqui appellant, hæresi proximas licet enim nonnulli hanc confundant cum propositione erroneâ, verius tamen videtur propositionem, quæ sapit hæresim, eam esse quæ est contraria doctrinæ, quam esto non planè certum sit esse de Fide, non paucis tamen existimatur esse: sicut ergo propositio hanc doctrinam affirmans proximè accedit ad Fidem, ita propositio illam negans est proxima hæresi, qualis etiam videtur negans conclusionem, quæ deducitur, etsi non penitus clarè, ex duabus præmissis de Fide. Unde, cum, ut diximus, objectum propositionis deductæ ex duabus præmissis de Fide, sit de Fide, & revelatum, propositio illam negans erit hæretica, sicque fortietur utramque rationem, nempe hæresis, & hæresim sapientis. Quare mihi videtur huiusmodi propositio pejor, & censura illius gravior censurâ propositionis erroneæ.

Propositioni sapienti hæresim affines sunt duæ aliæ, Malè sonans, & piarum aurium offensiva. Quoad primam, propositio malè sonans illa dici potest, quæ verbis abutitur, eaque usurpat in sensu à communi fidelium sensu diverso. Unde quamvis hæreticam, vel etiam erroneam significationem non habeant, dissonantiam nihilominus quandam continent ab usurpatâ passim à Catholicis illarum vocum acceptione. Exemplum poni solet in hac propositione: In Deo sunt tres essentia relative, quæ ita sonat, quasi in Deo essent tres essentia, ac proinde malè sonat.

Propositio piarum aurium offensiva illa est, per quam indecens aliquid vel indecorum de Deo, Sanctis, vel religione profertur, hæc namque piæ aures audire sine summa molestia non possunt.

non ita est exploratum.

Differentia non consistit in illâ pertinaciâ.

Baius, quavis Catholicus, habuit propositiones hæreticas.

V. Vera propositio erronea, ut ab hæreticâ distinguitur, declaratio.

Veraque præmissa huius conclusionis Theologica non debet esse de Fide.

VI. Propositio Sapiens hæresim in quo distinguatur à propositione erroneâ.

Hæresis, & sapiens hæresim eandem interdum in eadem propositionem.

VII. Quid sit propositio malè sonans.

VIII. In quo sit propositio piarum aurium offensiva.

Propositio- nes diversæ qua damnabiles appellantur.

Propositio hæretica latius patet, quam peccatum hæresis.

Parum refert quo animo proferatur.

Non pendet propositio hæretica à persona eam proferente.

Quid propriè loquendo sit error.

Quæ propositio inter Theologos censetur erronea.

In quo erronea propositio à hæreticâ differat.

TOM. II.

Quamvis autem hujusmodi etiam propositiones malè sonent sicut præcedentes, quam ob causam nonnulli eas à malè sonantibus non distinguunt, in hoc tamen ab illis differunt, quòd propositio malè sonans, ut dixi, vocibus abutatur, easque in sensu à communi fidelium acceptatione diverso usurpet; propositio verò piarum aurium offensiva verbis in propriâ significatione utitur, sed propter indecorum loquendi modum Catholici & pii homines per istiusmodi propositiones offenduntur.

Hæc propositio non abutitur, sed propterea verba usurpat.

IX.

Temeritas est quadam vel in agendo vel loquendo præcipitatio.

Sequitur propositio temeraria; ad quam intelligendam operæpretium erit recolere quòd ex Sancto Thoma 2. 2. quæst. 53. art. 3. ad secundum notat Suarez hic, Disp. 19. Sect. 2. numero vigesimo; temeritatem scilicet esse præcipitationem quandam, aliquid sine iudicio aut regulâ rationis faciendi. Sicut ergo illud temerariè factum censetur, quòd fit sine regulâ rationis, ita propositio illa jure appellatur temeraria, quæ sine sufficiente ratione vel auctoritate profertur. Hoc autem, ut loco citato rectè advertit Suarez, duobus modis contingit, positivè & negativè: tunc propositio est in re ad Fidem spectante positivè temeraria, quando est contra communem Patrum vel Scholasticorum sententiam; cum enim tot ac tales viri in eam conspiciunt, fieri non potest, ut sine urgentissimâ ratione, aut firmissimis sacrarum literarum testimoniis id præsentent, ac proinde non potest contraria assertio nisi sufficiente ullâ ratione vel auctoritate, quæ eam à temeritate eximat. Propositio verò negativè temeraria est, quæ sine ullo sufficiente fundamento profertur, sive alii contrarium affirmant, sive non, ut si quis ex solâ conjecturâ tanquam certum affirmaret diem iudicii intra centum aut ducentos annos futurum. Nec in rebus sacris tantum, sed etiam Philosophicis sua reperiri potest temeritas.

Propositio negativè temeraria.

X.

Declaratur in quo peculiariter consistat propositio scandalosa.

Propositio scandalosa, ut aliquid supra quædam ex jam dictis propositionibus superaddit, illa est, quæ ruinæ spiritualis occasionem audientibus præbet, vel scilicet ad mala incitando, vel à bonis operibus retardando, ut si quis aliquid proferat, quòd statui religioso detrahit. In præsentem autem illa doctrina censetur scandalosa, quæ occasionem dat errandi in Fide. Hinc seditiosa propositio est, quæ incitat ad seditionem, Blasphemata, quæ irreverentiam contra Deum aut Sanctos, vel res sacras, etiam inanimatas continet, quæ proinde vocari insuper potest Injuriosa. Propositio denique quæ verus Dei cultus minuitur, & pietatis opera, vocatur Impia. Licet verò singulis propositionibus singulas censuras applicare contentur Theologi, eidem nihilominus propositioni, ut supra notavi, censuræ variorum applicari possunt. Hinc in Concilio Basilienensi sessione 22. hæc propositio, *Christus quotidie peccat*, vocatur *erronea, scandalosa, & piarum aurium offensiva*.

Propositio seditiosa, blasphama, impia.

Eidem propositioni varia interdum censurae competunt.

Quæres, quid sit apostasiâ? Non est sermo de apostasiâ ab ordine aliquo religioso, sed à Fide. Quæstionem hanc, quæ ferè tota est de modo loquendi, breviter expediam: qui eam fufius tractatam videre cupit, legat Sanchez lib. 2. in Decalog. capite septimo, Suarez hic, Disp. 16. sect. 5. & alios. Quamvis ergo apostasiâ ut plurimum vocetur recessus à tota Fide Christi, quâ de causâ Julianus appellatur apostata, ad apostasiâ tamen hoc absolute non videtur requiri, sed ad hanc appellationem sufficit, si quis Fidem ex parte tantum deferat: unde S. Cyprianus libro primo, Epist. 2. vel ut alibi habetur, 54. hæreticos inter apostatas recenset.

XI. In quo sit malitia apostasiâ.

Ratio est, quia hæretici non minus Fidem relinquunt, quam illi, qui ad Mahometismum transeunt, vel Judaismum: Unde S. Thomas 2. 2. quæst. 12. art. 1. Corpore, ad apostasiâ solùm requirit, ut qui prius Deo per Fidem erat conjunctus, non maneat ei conjunctus per Fidem: quo etiam sensu explicat illud Prov. 6. vers. 12. *Homo apostata vir inutilis*, quia scilicet nihil facere potest, quòd Deo placeat, sine Fide siquidem impossibile est placere Deo. Antonomasticè tamen apostatæ appellantur illi, qui Christum penitus negant, ob quam causam, ut diximus, Julianus simpliciter vocatur *apostata*, non alii Imperatores, qui in hæresim aliquam sunt prolapsi. Ad apostasiâ tamen non videtur necessarium, ut quis baptismum susceperit, unde & catechumenus, si Fidem, quam susceperat, deserens incidat in hæresim, dici potest apostata.

XII. Ratio qua ve hæretici dici possint apostata.

Homo apostata vir inutilis.

Cur Julianus vocetur apostata.

Quæres, utrum qui relicta Fide Catholicâ, quam prius fuerat amplexus, ad Judaismum vel Paganismum transit, appellari possit propriè hæreticus. Pars negativa videtur probabilior, hæreticus namque in rigore solùm vocatur is, qui Christianitatis professionem retinet: merito tamen hæreticorum poenis plectitur, hæ siquidem non solùm contra hæreticos strictè dictos late sunt, sed generatim contra apostatas. Utrum autem apostasiâ addat malitiam specie distinctam, & in confessione aperiendam, affirmat Suarez cum aliis; nonnulli tamen, quamvis hæc circumstantia sit gravis, & si velis, specie etiam distincta, non tamen potest, inquit, confessario esse ignota, cum ipso facto quòd quis hoc peccatum consteatur, sciat confessarius esse illud commissum post baptismum, peccata namque ante baptismum commissa non sunt subiecta clavibus, ut ex communi sententiâ Theologorum, & ipsa Synodo Tridentinâ est manifestum.

XIII. Transiti à Fide ad Paganismum non est propriè hæreticus.

Circumstantia apostasiâ, quo pacto sit in confessione aperienda.

Tractatio de poenis hæreticorum, tam spiritualibus, quam temporalibus ad rerum merè moralium Scriptores pertinet, non ad Theologiam scholasticam, seu quæ in scholis prælegi auditoribus solet: quare inter alias res morales in unum per se Tomum congestas, commodius hæc quæstio disputabitur. Videatur Sanchez tomo primo in Decalogum, libro secundo, cap. sexto, Suarez in parte morali Fidei, Laymannus, Bonacina, Filliucius, & alii.

XIV. De poenis hæreticorum agere spiritus ad rerum moralium Scriptores.